

פרד"ס כיבוד דוד

ע"ש דוד שלמה בן רינה ז"ל
ראש-הכולל הרב אורי פולק שליט"א

מס

פרשת ניצבים וילך – פשט – אור החיים הקדוש

אתם נצבים צריך לדעת כוונת מאמר זה עוד למה הוצרך לפרט ראשיכם וגו' טפכם וגו', ולא הספיק לומר בדרך כלל כולכם עוד צריך לדעת טעם הברית הזו, הלא בסמוך (לעיל כח ט) אמר אלה דברי הברית, ואם רצה לכלול גם האמור בפרשה זו בכלל הברית היה לו להקדים הדברים, ויאמר על הכל אלה דברי הברית:

ונראה כי כוונת משה בברית זו היא להכניסם בערבות זה על זה, כדי שישתדל כל אחד בעד חבירו לבל יעבור פי ה', ויהיו נתפסים זה בעד זה והעד הנאמן מה שגמר אומר הנסתרות לה' אלוקינו והנגלות לנו וגו', הרי שעל הערבות מדבר הכתוב, ואין זה הברית שאמר בסוף פרשת תבא כי אותו ברית הוא על עצמן, וזה שיתחייב כל אחד על אחיהו העברי כפי היכולת שביד כל אחד:

ומעתה באנו להבין מאמר אתם נצבים שהכוונה היא על דרך אומרם (רות ב ו) הנצב על הקוצרים, לשון מינוי, ואומרם כולכם פירוש כולם יש עליהם עול זה, כל אחד לפי מה שהוא, על דרך אומרם ז"ל במסכת שבת (נד:): כל מי שיש בידו למחות בכל העולם נתפס על כל וכו', וכל מי שיש בידו למחות באנשי עירו נתפס על אנשי עירו, וכל מי שיש בידו למחות בבני ביתו נתפס על וכו':

והוא מה שפרט הכתוב כאן ואמר ראשיכם וגו', שכל אחד יתחייב כפי מה שיש בידו, ראשיכם הם הגדולים שבכולן שיכולין למחות בכל ישראל, אלו יתחייבו על הכל, שבטיכם כל שבט ושבט יתחייב על שבטו, זקניכם ושוטריכם כל זקן יתחייב על משפחתו, כל איש ישראל הם ההמון כל אחד יתחייב על בני ביתו:

לזה הפסיק הכתוב כאן וסדר טפכם וגו' בפני עצמם, כי אלו אחרים נתפסים עליהם שהם הרשומים בפסוק שלפניו, כל אחד כפי מה שהוא, ואין הם נתפסים על אחרים, שהטף אינם בני דעה, והנשים כמו כן, הגרים גם כן אין להם להשתרר על ישראל, וכמו שדרשו ז"ל (יבמות מה:): בפסוק שום תשים עליך וגו' (לעיל יז טו), כל משימות שאתה שם עליך לא יהיה אלא מקרב אחיך, ולא גרים, אבל ישראל חייבין עליהם כאומרם ז"ל (קידושין ע:): קשים גרים לישראל כספחת, ופירשוהו לפי שאינם מלמדים אותם ככל הצורך, הא למדת שנתפסים עליהם:

עוד רמז באומרם אתם נצבים לפני ה', לפי שכל שהוא מרוחק מהקדושה קומתו נמוכה וראשו שפלה, לזה אמר כי להיותם לפני ה' נצבו ונשאו ראשם:

לעברך בברית וגו' ובאלתו טעם אומרם ובאלתו, ולא הספיק בברית, יתבאר בהעיר עוד למה מעיקרא הוצרך לברית, ולא הספיק גזירת מלך במורא העונשים הכתובים בתורה:

אכן טעם הדבר הוא לפי שתבא הסברא לאדם לומר שיעבור עבירה אחת והוא שימרוד בעיקר, ויענש עונש אחד על עבירה אחת, ויותר נכון הוא לו מהיות מודה בה' ובתורתו ויתחייב על ל"ו כריתות וכמה מיתות ועונשים, אשר על כן נתחכם ה' והעבירם בברית לחייבם על כל פרט ופרט:

וביאר השבועה שהוא על זה הדרך שנשבעין לקיים כל דבר, ואם יעברו ויבטלו אחד מהם תבא עליו האלה הכתובה, והוא אומרם בברית וגו' ובאלתו, ומעתה הגם שיחשבו לכפור בעיקר לא יספיק להם עונש אחד על עון זה, ויתחייבו על כל עון ועון, ככל אלות הברית:

בברכת שבת שלום
הרב אורי פולק שליט"א

למני השבת:

רמז - בעל הטורים

א. והבדילו ה' לרעה (394) - בגימטריא הנה זה ירבעם (394):

ב. אשר יקומו מאחריכם - ר"ת אַחַב ירבעם מְנַשֶּׁה שהם הרשיעו בע"ג יותר מכל. חלה. ב' פעמים במסורה: מתרי ענינא. אשר חלה ה' בה. ובהצר לו חלה את פני ה' וגו' ויעתר לו (דה"י ב' לג, יב-יג) ודרשינן (סנהדרין קג, א) ויחתור לו, מלמד שחתר הקב"ה תחת כסא הכבוד וקבלו בתשובה. והיינו מה חלה דהכא לשון שבירה אף חלה דגבי מנשה לשון חתירה שנעשה לו חתירה ברקיע:

דרש - רבנו בחיי

טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת (משלי כז, ה):

שלמה המלך ע"ה הודיענו בספרו עיקרים גדולים במדת התוכחה, ולמד דעת את העם כי החיים דבקים עם התוכחה, והמיתה דבקה עם מי ששונא התוכחה. החיים דבקים עם התוכחה הוא שכתוב (שם ו, כג) ודרך חיים תוכחות מוסר, וכתוב (שם י, יז) אורח לחיים שומר מוסר, וכתוב (שם טו, ד) מרפא לשון עץ חיים, יאמר כי רפואות הלשון והוא התוכחה הוא עץ החיים, והמיתה דבקה במי ששונא התוכחה הוא שכתוב (שם י, י) מוסר רע לעוזב אורח שונא תוכחת ימות, יאמר כי עוזב אורח והוא שעובר על דברי תורה לשעה אבל אינו שונא התוכחת יהיה נשפט במוסר רע ייסרנו ה' יתברך למען ישוב מדרכו הרעה, אבל מי שהוא שונא התוכחת לא יספיק לו שיהיה נשפט ביסורין כי אין לו תקנה, ועל כן יהיה נשפט במיתה:

אהבת התוכחה הוא אות ומופת על טובת המדות, ושנאת התוכחה עדות גדולה על רוע הטבע ועל פחיתות המדות, ועל זה אמר הכתוב (משלי ט, ח) אל תוכח לץ פן ישנאך הוכח לחכם ויאהבך, המוכיח לחבירו ראוי לו שיגלה אליו מצפוני האמת ואינו ראוי להחניף לו, רק שיצדיק אותו במה שראוי וירשיענו במה שראוי, שהרי צדיק ורשע שני הפכים, ומי שנמלט מדרך מדת הרשע אינו נקרא צדיק עד שיתקרב למעלת הצדיק, לפי שמדת הרשע בקצה הראשון ומדת הצדיק בקצה האחרון, וזה הנמלט ממדת רשע הוא באמצע, ומפני זה ראוי המוכיח לגלות אל הנוכח כל האמת בעניניו ובמעשיו כי היא התוכחת העיקרית, ועל כן אמר שלמה ע"ה בכאן טובה תוכחת מגולה מאהבה מסותרת, טוב מי שמוכיח לחבירו ומדבר אתו קשות ומודיעו האמת בפניו ומראה לו שנאה בדברי פיו, יותר ממי שיש לו אהבה מסותרת שאוהב חבירו בחדרי לבו ואינו מוכיחו על מה שרואה בו:

יש שפירשו טובה תוכחת מגולה, שהכתוב דבק ראשו עם סופו, כלומר טובה תוכחת מגולה כשהיא באה מאהבה מסותרת, כלומר שהמוכיח מוכיחו מאהבה. אבל הקמחי ז"ל פירש בשם אביו ז"ל, טובה תוכחת מגולה התוכחת כשהיא מגולה היא טובה, אבל כשהיא מאהבה מסותרת, כלומר ראוי שתהיה התוכחת בסתר לא בגלוי כדי שלא לביישו:

ואמרו במדרש אלה הדברים רבה (כת"י פר' דברים), טובה תוכחת מגולה אלו תוכחותיו של משה, מאהבה מסותרת זה בלעם הרשע שהיה מברך את ישראל והיה אחד בלבו ואחד בפיו, בא לומר מה טובו אהליך מואב משכנותיך בני עמון, והקב"ה עקם את פיו ואמר מה טובו אהליך יעקב משכנותיך ישראל, אבל משה תוכחותיו היו מגולות:

ויתכן לפרש טובה תוכחת מגולה, אלו תוכחות שבתורת כהנים ושבמשנה תורה, שאין בהן אפילו אחת מפי משה עצמו אלא כולן מפי הגבורה, זהו שאמר מאהבה מסותרת, והיא השכינה הנסתרת הנקראת אהבה, כענין שכתוב (משלי טו, יז) טוב ארוחת ירק ואהבה שם, וביאורו שכינה, כענין אם תעירו ואם תעוררו את האהבה (שיר השירים ב, ז), אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה (שם ח, ז), וכן בתפילה להודות לך וליחדך באהבה, ועל כן יאמר טובה תוכחת מגולה מאהבה, הבאה מאהבה, כלומר מן השכינה, ומהו טובתה, שאף על פי שעברו כל התוכחות על ישראל ונתקיימו עליהם, אלו בבית ראשון ואלו בבית שני, הרי עברו כולן ובאו לטובתן, כענין שכתוב (דברים ח, טז) למען ענותך ולמען נסותך להיטיבך באחריתך, וכל התוכחות כלות וישראל קיימין, וזהו שאמר הנביא (מלאכי ג, ו) אני ה' לא שניתי ואתם בני יעקב לא כליתם, ודרשו חז"ל (תנחומא נצבים א) אומות העולם בנפילה אחת ואין להם תקומה, שנאמר (תהלים לו, יג) שם נפלו פועלי און דוחו ולא יכלו קום, אבל ישראל נופלין כמה נפילות ויש להם תקומה, שנאמר (מיכה ז, ח) אל תשמחי אויבתי לו כי נפלתי קמתי:

וזוהו שדרשו חז"ל (בתנחומא שם) חצי אכלה במ (דברים לב, כג), חצי כלין והם אין כלין. משל למה הדבר דומה, לגבור שהעמיד את הקורה והיה זורק בה חצים, החצים כלין והקורה עומדת. כך ישראל נופלין כמה נפילות וסובלין כמה יסורין, היסורין כלין והן במקומן עומדין. והוא שאמר ירמיה ע"ה (איכה ג, יב) דרך קשתו ויציבני כמטרא לחץ. וזהו שאמר משה בתוכחתו: (ט) אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם ראשיכם שבטיכם זקניכם ושוטריכם כל איש ישראל. נתקבצו עתה בכאן כל ישראל בברית השני כשם שנתקבצו בברית הראשון במעמד הר סיני, ומפני שביטלו הברית הראשון שבסיני באומרם אלה אלהיך ישראל (שמות לב, ד), לפיכך חזר כאן בארץ מואב לכרות עמהם ברית אחר וקבלוהו עליהם באלה ובשבועה, ומזה יאמר להם משה אתם נצבים היום כולכם לפני ה' אלוקיכם, כלומר המעמד הזה שאתם בברית הזאת, נצבים כולכם לפני ה' יתברך כמו שהיו אבותיכם בהר סיני בברית הראשון, הוא שתכנסו בברית ה' יתברך ושתקבלו אותו עליכם באלה ובשבועה מה שלא נעשה בראשון:

ויתכן לומר כי נכללו בפסוק זה שתי הבטחות, האחת שיהיו ישראל קיימין ולא יתבטלו לעולם אבל יהיו דור אחרון ולעולם יעמדו, והשני שיהיו זוכין לחיי העולם הבא בקיום התורה. והוצרך להבטיח כן מפני שישראל היו ראוי להאבד לכובד התוכחות שהזכיר למעלה שעברו עליהם, ועל כן אמר שיהיו נצבים היום בעולם הזה, כלשון לעולם ה' דברך נצב בשמים (תהלים קיט, פט), ולא יאבדו מפני התוכחות הקשות אבל תהיינה להם מירוק עוונות שבהן יזכו לחיי העולם הבא, והוא שאמר לפני ה' אלוקיכם, כלשון וצדקה תהיה לנו לפני ה' אלהינו (דברים ו, כה), שהיא הבטחה בשכר העולם הבא, וזהו לשון כולכם, כלשון חז"ל שאמרו (סנהדרין צ). כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא:

אדם מישראל שלא התפלל תפלת השחר או תפלת מוסף או תפלת המנחה. הרבה פעמים שלא פנה להתפלל או מקוצר שהיה עושה צרכיו או שהיה מהלך בדרך ושכח להתפלל אי זו שעה מותר לו להתפלל ויצא בה ידי חובתו כיצד הוא צריך לעשות כך שנו חכמים תפלת השחר עד חצות תפלת המנחה עד הערב תפלת הערב אין לה קבע. אבל של מוספין כל היום. אר"א שכח ולא התפלל תפלת המוסף ובא להתפלל תפלת המנחה מתפלל תפלת המנחה ואח"כ תפלת המוסף למה הכל בעתה מתבראת ותפלת הערב אין לה קבע עד שיעלה עמוד השחר למה שכן כתיב (משלי ח) אני אוהבי אהב ומשחרי ימצאני וכל מי שמתפלל ומכוון את לבו לתפלה סימן טוב לו שתפלתו נתקבלה שנא' (תהלים י) תאות עונים שמעת ה' וגו'. גדולה היא התפלה לפני הקב"ה אמר ר"א רצונך לידע כחה של תפלה אם אינה עושה כולה חציה היא עושה. קין עמד על הבל אחיו והרגו יצאה גזירה (בראשית ד) נע ונד תהיה בארץ מיד עמד ונתודה לפני הקב"ה שנא' (שם) גדול עוני מנשוא אמר לפניו רבש"ע כל העולם אתה סובל ולעוני אי אתה סובל כתבת (מיכה ז) נושא עון ועובר על פשע סלח לעוני שהוא גדול. מיד מצא חסד לפני הקב"ה ונמנע ממנו נע חצי הגזירה שכן כתיב (בראשית ד) וישב בארץ נוד מכאן אתה למד שגדולה התפלה לפני הקב"ה. וכן חזקיהו הנביא בשעה שא"ל (ישעיה לח) צו לביתך כי מת אתה מיד ויסב חזקיהו פניו אל הקיר א"ל הקב"ה שמעתי את תפלתך וגו' והוספתי על ימך חמש עשרה שנה שכן כתיב (תהלים קמה) רצון יראיו יעשה ואת שועתם ישמע ויושיעם :

כי המצוה הזאת הלכה אדם מישראל שעומד לקרות בתורה כיצד מברך כך שנו חכמים הפותח והחותם בתורה מברך לפניו ולאחריה ומנין שטעונה ברכה לפניו ולאחריה שכתוב (שם קיט) בא"י ואח"כ למדני חקיך הרי ברכה לפניו. ומנין שטעונה ברכה לאחריה. א"ר שמואל בר נחמן בשם ר' יונתן שכתוב אחר השירה וזאת הברכה מששנה להן את התורה ואח"כ בירך הרי ברכה לאחריה. ד"א אמר הקב"ה אם נזקקת לברכתה של תורה אף אני מברך אותך שנא' (שמות כ) בכל המקום אשר אזכיר את שמי וגו'. ד"א רבנן אמרי אמר הקב"ה אם ברכת את התורה לעצמך את מברך מנין שנא' (משלי ט) כי בי ירבו ימך ויוסיפו לך שנות חיים ואם תאמרו שמא לרעתכם נתתי לכם את התורה לא נתתי אותה לכם אלא לטובתכם שמלאכי השרת נתאוו לה ונעלמה מהן שנאמר (איוב כח) ונעלמה מעיני כל חי אלו החיות ומעוף השמים נסתרה אלו המלאכים מנין שנאמר (ישעיה ו) ויעף אלי אחד מן השרפים א"ל בני ממלאכי השרת היא נפלאות אבל מכם אינה נפלאות מנין ממה שקרינו בענין כי המצוה אשר אנכי מצוך היום לא נפלאות היא ממך :

זש"ה (משלי כד) ראמות לאויל חכמות בשער לא יפתח פיהו. מהו ראמות לאויל חכמות א"ר תנחומא הטיפש הזה נכנס לבית הכנסת והוא רואה אותן שנושאים ונותנים בתלמוד והוא אינו יודע מה הן אומרין הוא מתבייש שנא' בשער לא יפתח פיהו ואין שער אלא סנהדרין דכתיב (דברים כד) ועלתה יבמתו השערה אל הזקנים. ד"א רבנן אמרי הטיפש הזה נכנס לבית הכנסת ורואה אותן עוסקים בתורה והוא אומר להן היאך אדם למד תורה תחלה אומרים לו תחלה קורא במגילה ואח"כ בספר ואח"כ בנביאים ואח"כ בכתובים משהוא גומר את המקרא שונה את התלמוד ואח"כ בהלכות ואח"כ באגדות כיון ששומע כך אומר בלבו אימתי אני למד כל זאת וחוזר מן השער הוי בשער לא יפתח פיהו. א"ר ינאי למה"ד לכך שהיה תלוי באויר טיפש אומר מי יוכל להביאו ופקח או' לא אחד תלה אותו מביא סולם או קנה ומוריד אותו כך כל מי שהוא טיפש אומר אימתי אקרא כל התורה ומי שהוא פיקח מהו עושה שונה פרק אחד בכל יום יום עד שמסיים כל התורה כולה אמר הקדוש ב"ה לא נפלאות היא ואם נפלאות היא ממך שאין אתה עסוק בה הוי כי המצוה הזאת :

זש"ה (משלי ד) כי חיים הם למוצאייהם וגו' א"ר חייא קילורית לעין מלוגמא למכה כוס עיקרין לבני מעיים. קילורית לעינים דכתיב (תהלים יט) מצות ה' ברה מאירת עינים מלוגמא למכה דכתיב (משלי ג) רפאות תהי לשרך וכוס עיקרין לבני מעיים דכתיב (שם) ושקוי לעצמותיך. ד"א כי חיים הם למוצאייהם למי שמוציאן מפיו מעשה בתלמיד אחד של ר"א בן יעקב שהיה ממהר בכל תלמודו בשעה אחת פעם אחת חלה ושכח את כל תלמודו מי גרם לו ע"י שלא היו אומרו מפיו ונתפלל עליו ר"א בן יעקב וחזר כל תלמודו. ד"א כי חיים הם למוצאייהם למי שמוציאן לאחרים. ד"א כי חיים הם למוצאייהם למי שממציא אותן מנין שנאמר כל המצוה מהו כל המצוה עד שתכלה כל המצוה ולכל בשרו מרפא לרמ"ח איברים שיש בו הרי כי המצוה הזאת. דבר אחר כי המצוה הזאת אמר ר' חייא בר אבא כל מי שמתחיל במצוה ואינו גומרה גורם שיקבור אשתו ובניו וממי את למד מיהודה שהתחיל במצוה ולא גמרה כיצד בשעה שבא יוסף אצל אחיו ובקשו להרוג אותו שנאמר (בראשית לז) לכו ונהרגו עמד יהודה ולא הניח מניין שנאמר מה בצע כי נהרוג את אחינו ושמעו לו מפני שהיה מלך עליהן ואילו אמר להן נחזירנו אצל אבינו היו שומעין לו וע"י שהתחיל במצוה ולא גמרה קבר אשתו ושני בניו שנאמר (שם לח) ותמת בת שוע אשת יהודה וכתיב וימת ער ואונן בארץ כנען. ד"א כי המצוה הזאת א"ר לוי בשם רבי חמא בר חנינא כל מי שמתחיל במצוה ואינו גומרה ובא אחר וגומרה נקראת על שמו שגמרה כיצד משה התחיל במצוה שנטל עצמותיו של יוסף עמו מנין שנאמר (שמות יג) ויקח משה את עצמות יוסף עמו וגו' וע"י שלא הכניסן לא"י נקראת על שמן של ישראל שקברו אותן שנאמר (יהושע כד) ואת עצמות יוסף אשר העלו בני ישראל ממצרים קברו בשכם אשר העלה משה ממצרים אין כתיב כאן אלא אשר העלו בני ישראל. ולמה קברו אותן בשכם משל למה"ד לגנבים שגנבו חבית של יין הרגיש בהם בעל חבית אמר להם יערב עליכם אלא בחיים משאתם שותים את היין החזירו את הקנקן למקומו כך בשעה שמכרו השבטים את יוסף משכם מכרו אותו שנא' (בראשית לז) ויאמר ישראל אל יוסף הנה אחיך רועים בשכם א"ל הקב"ה משכם מכרתם אותו החזירו עצמותיו לשכם כיון שגמרו את המצוה נקראת על שמן הוי כי המצוה הזאת:

הנסתרות לה' אלקינו וגו':

(מזולתו) כבר ידעת ד' אותיות ההוי"ה, שהם, אהבה, יראה, תורה, מצוה. ואמנם יראה ואהבה, הם בלב, ולכן נקראים הנסתרות. אבל תורה ומצוה, נקראים נגלות. גם החמשה גבורות מנצפ"ך, שהם באימא עילאה, הם נעלמוה. ועליהם אמר הנסתרות, כלומר נסתרות של ה' עילאה. ע"ד יש ה' גבורות אחרות בנוקבא תהאה דזעיר, והם נגלות, וזהו ה' נגלות. ה' נסהרות וה' נגלוה. (ע"כ מזולתו):

צ"ח קללות. הנה כל העונש הוא בשביל פגם יסוד, בסוד חרב נוקמת נקם ברית. והנה היסוד, הוא הקשת שיורה כחץ, בסוד זרע יורה כחץ. למטרה, היא רחל. ולכן כשחטאו והפרידו החץ הקדוש, נענשו בחץ פתאום היו מכותם, צ"ח קללות:

והיה כי יבאו עליך כל הדברים:

עד סוף פרשה זו, הם עשרה פסוקים, ובכל פ' יש שם הוי"ה. ויש שני שמות, שהם י"ד שמות, עולים שס"ד כ"ו כל אחד, עד תשלום ש"ע. נשאר י', יוצאים (א"ה נ"ל ו') מפסוק והותירך ה' אלהיך בפרי בטנך ובפרי בהמתך ובפרי אדמתך, הם ג' יוד"ן, בג' פרי, שהם, יי"י. שם אחד משמות ע"ב. וכן יש שם יל"י בר"ת, כי ישו"ב יהו"ה לשו"ש, עליך לטוב, והוא שם אחד משם ע"ב, הם ששה אותיות, עולה הכל ש"ע נהורין, שזוכה החוזר בתשובה שימשכו עליו מלמעלה. והם סוד ש"ע נהורין שבאנפין דא"א, בסוד ישוב ירחמו, תרין תפוחין. כדאיתא באדרא קדישא:

כי המצוה הזאת אשר אנכי מצוך היום וכו':

ר"ל, כי הנה שני בחינות אלו של זווג, עושה האדם ע"י המצוה, והם זווג או"א וזווג זו"ן. והענין, כי הנה ג"כ יש ב' בחינות של מצוה, שהם מצות עשה ומל"ת. וכבר ידעת, מ"ש רז"ל שמ"י עם י"ה עולה שס"ה, זכר"י עם ו"ה עולה רמ"ח. הורו בזה, כי מצות לא תעשה תלויים בשני אותיות י"ה, שהם או"א, ומצות עשה, בשני אותיות ו"ה, שהם זו"ן, והנה בעשות האדם המצוה, גורם השני זווגים, כי שני אותיות מ"צ בא"ת ב"ש, הם י"ה, זווג או"א שהם י"ה. וזה נעשה ע"י קיום מצות ל"ת, בסוד שמ"י עם י"ה, שעולה שס"ה כנז'. והענין, כי שמ"י הם קפ"ד באבא אות י', וקס"ו באימא אות ה', ועם שניהם עולים בגימטריא שמ"י. וכשתחברם עם י"ה, שהוא שורש שני שמות הנז', אז הם שס"ה כמנין מצות ל"ת. כי ע"י קיום:

האדם מל"ת, הוא גורם להתחבר שמי שהם האחוריים דאו"א, עם הפנים שלהם שהם י"ה, ואז הכל שס"ה. ונלע"ד חיים, כי להיות זווג או"א עליון ונעלם. ולכן להיות מל"ת שהם דינים, לכן גרם חילוף, ונתחלפו ונעלמו בשני אותיות מ"צ דמצוה, בא"ת ב"ש. וכשהאדם מקיים מצות עשה, גורם זווג זו"ן, שהם ו"ה של הוי"ה ושל מצוה. כי אותיות של הוי"ה הם מצוה"ה, רק כי ב' אותיות ראשונות נתחלפו בא"ת ב"ש כנזכר, ואז ו"ה עם זכר"י, הם רמ"ח מצות עשה:

יאמר ה' אל משה הן קרבו ימיך למות קרא את יהושע והתיצבו באהל וכו':

ר"ת איו"ב. וכן בפסוק "ויראו העם את י"דוד ויאמינו ב'ה", ר"ת איו"ב. לרמוז למ"ש רז"ל משל לרועה שלקח עז גדול, ונתנו לזאב וניצולו שאר הצאן, כן נתן הקב"ה איוב למקטרג, כדי להציל את ישראל, וכן מרע"ה כביכול היה מה שהיה לו, שנפטר חוצה לארץ בעבור ישראל:

שם פ' ויאמר ה' אל משה הנך שוכב עם אבותיך וקם:

זה אחד מה' פסוקים שאין להם הכרע, דקאי לשניהם, למשה ולעם שיקומו. ועוד ירמוז על גלגול משה רבינו ע"ה. וכן נרמז במ"ש אשר הוא בא שמ"ה בקרבן, של ערב רב, וחרה אפי בו והסתרת פני מהם חוזר לעם, לכן לפעמים רבות, והיה לאכול ומצאוהו צרות רבות ורעות, ירמוז כמשה"ה (ישעיה נ"ג) אכן חליינו הוא נשא וה' הפגיעה בו עון כולנו. ואנכי הסתר אסתיר וכו', על כל הרעה אשר עשה, על מה שקבל הערב רב, שנאמר כי שיחת עמך, וכן אמר על כי אין אלהי בקרבי, כי אינו מסוד עיבור, רק מסוד גלגול, לפי שהגלגול הוא משרשו. אמנם העיבור מזולתו בצדיקים, בהיות שהרבה קדושה מוכנת בו, ויודע גלגולו, יקח הממר' הלז וידבק במחשבתו נפש בנפש רוח ברוח נשמה בנשמה עכ"מ: